

*Dzīvsudrabu saturošo ierīču
aizvietošanas likumdošanas aspekti*

Anda Stiebre

Vides ministrija

Eiropas Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam “Kopienas stratēģija attiecībā uz dzīvsudrabu” (28.01.2005.)

Tiek secināts, ka globālā līmenī joprojām ir augsts Hg patēriņš, un ES pašreiz ir galvenais piegādātājs. Tāpēc, lai ierobežotu Hg patēriņu, stratēģijā tiek noteikti vairāki veicamie pasākumi:

- Hg eksporta aizliegums, sākot ar 2011.gadu;
- ES līdzdalība globālos pasākumos un sadarbība ar citām valstīm, piemēram, Hg tirdzniecības, emisiju un izmantošanas kontrole;
- ES pieprasījuma samazināšana – ierobežot Hg saturošu iekārtu nonākšanu tirgū (piemēram, termometri) un pārējo lietojumu izpēti turpināšana (piemēram, zobārstniecības amalgama);
- ES pārpalikumu apsaimniekošana – droši uzglabāšanas apstākļi Hg, kas ir izņemts no rūpnieciskās aprites un pētījumi par Hg, kas vēl atrodas saimnieciskajā aprītē (piemēram, joprojām izmantojamās produktos);
- ES emisiju samazināšana – pašreizējo ES likumdošanas aktu izvērtēšana, informācija par iespējām samazināt emisijas un emisiju avotu izpēti (piem., ogļu dedzināšana);
- Aizsardzība pret Hg – turpmākie pētījumi par Hg saturu pārtikā;
- Izpratnes veicināšana

Eiropas Savienības normatīvo aktu prasības

- ES gada laikā tiek patērētas 370 tonnas Hg, no šī apjoma mēriekārtās atrodas 4%.
- Pašreiz Eiropas Ķīmisko vielu aģentūra vērtē iespējas ierobežot Hg izmantošanu iekārtās, kas satur Hg (sfigmomanometri, termometri, barometri, manometri) un iekārtās, kurās tiek izmantots Hg (porozimetri, piknometri, voltmetrijas elektrodi, u.c.)
- Sagaidāms, ka Eiropas Komisijas lēmuma projekts par šo jautājumu būs 2011.gadā

Eiropas Savienības normatīvo aktu prasības

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1907/2006 (2006. gada 18. decembris), kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (**REACH**) 17.pielikums

Attiecībā uz dzīvsudrabu REACH Regulas 17.pielikumā iekļauti šādi ierobežojuma nosacījumi:

Dzīvsudrabu nelaiž tirgū no 2009.gada 3.aprīļa:

- a) ķermeņa temperatūras termometros;
- b) citās mērierīcēs, kas paredzētas tirdzniecībai plašam patērētāju lokam (piemēram, manometri, barometri, sfigmomanometri, termometri, kas nav paredzēti ķermeņa temperatūras mērīšanai).

Šo ierobežojumu nepiemēro mērierīcēm, kas bija lietošanā pirms 2009.gada 3.aprīļa.

Pārskatīšanas noteikumi:

Eiropas Komisijai jāpārskata, vai nav pieejamas drošākas alternatīvas, kuru izmantošana ir tehniski un ekonomiski pamatota un jā sagatavo attiecīgs normatīvā akta priekšlikums, ar kuru tiktu izmantota Hg izmantošana mērierīcēs.

Eiropas Savienības normatīvo aktu prasības

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1102/2008 (2008. gada 22. oktobris) par metāliskā dzīvsudraba un noteiktu dzīvsudraba savienojumu un maisījumu eksporta aizliegumu un drošu glabāšanu;
- No 2011.gada 15.marta ir aizliegts no Kopienas eksportēt metālisko dzīvsudrabu, cinobra rūdu, dzīvsudraba (I) hlorīdu, dzīvsudraba (II) oksīdu, kā arī metāliskā dzīvsudraba un citu vielu maisījumus, tostarp dzīvsudraba sakausējumus ar vismaz 95 masas procentiem dzīvsudraba koncentrācijas;
- Aizliegums neattiecas uz minēto savienojumu eksportu pētniecības un izstrādes, medicīniskos vai analītiskos nolūkos.

Situācija Latvijā

2009.gada 1.jūnijā spēku zaudēja Noteikumi par bīstamo ķīmisko vielu un bīstamo ķīmisko produktu lietošanas un tirdzniecības ierobežojumiem un aizliegumiem (25.04.2000. Nr.158).

Tie tika aizstāti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr.1907/2006, kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (**REACH**) 17.pielikumu – *“Ierobežojumi attiecībā uz dažu bīstamu vielu, maisījumu un izstrādājumu izgatavošanu, laišanu tirgū un lietošanu”*

Situācija Latvijā

Latvijā ir tieši piemērojamas iepriekš minētās regulas, pieņemot atsevišķus normatīvo aktu ieviešanas pasākumus tikai tad, ja dalībvalstīm šādas tiesības ir paredzētas regulā

Situācija Latvijā

Valsts institūciju kompetence ķīmisko vielu jomā ir noteikta Ķīmisko vielu likuma 4.pantā:

- **Veselības ministrija un tās padotībā esošās uzraudzības un kontroles iestādes** normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos kontrolē darbības ar ķīmiskajām vielām, maisījumiem un biocīdu laišanu tirgū un izplatīšanu — un uzrauga šo darbību atbilstību likumiem un citiem normatīvajiem aktiem cilvēku dzīvības un veselības aizsardzības jomā. **Veselības inspekcija** veic ķīmisko vielu ietekmes uz veselību novērtējumu.
- **Labklājības ministrija un tās padotībā esošās uzraudzības un kontroles iestādes** kontrolē darbības ar ķīmiskajām vielām, maisījumiem, ķīmiskajām vielām izstrādājumos un biocīdiem darba vidē un uzrauga šo darbību atbilstību likumiem un citiem normatīvajiem aktiem strādājošo dzīvības un veselības aizsardzības jomā.
- **Vides ministrija un tās padotībā esošās uzraudzības un kontroles iestādes** kontrolē darbības ar ķīmiskajām vielām, maisījumiem, ķīmiskajām vielām izstrādājumos un biocīdiem ražošanā un profesionālā lietošanā, izņemot šā panta pirmajā daļā minētos gadījumus, un uzrauga šo darbību atbilstību likumiem un citiem normatīvajiem aktiem vides aizsardzības jomā. **Valsts vides dienests** izdod ar ķīmisko vielu vai maisījumu, arī biocīdu, reģistrāciju, pagaidu reģistrāciju vai atļauju izsniegšanu saistītus administratīvos aktus.

Situācija Latvijā

- Latvijā pastāv iespējas drošai metāliskā dzīvsudraba uzglabāšanai – bīstamo atkritumu novietne Gardenē;
- Jau ilgstoši darbojas dienasgaismas spuldžu pārstrādes uzņēmums SIA “Lampu demerkurizācijas centrs” Liepājā;
- Ir atrisināts jautājums par tādu medicīnas iekārtu apsaimniekošanu, kas ir uzskatāmas par elektriskām un elektroniskām iekārtām un par kurām ir jāmaksā dabas resursu nodoklis (dabas resursu nodokļa atbrīvojuma piešķiršanas sistēma).

Situācija Latvijā

Iespējas uzlabot bīstamo atkritumu savākšanu ārstniecības iestādēs:

Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumi Nr.1487 “Noteikumi par darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" papildinājuma 3.5.1.2.3.apakšaktivitāti "Dalītas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstība“:

- paredzēta arī bīstamo atkritumu savākšanas sistēmu uzlabošana ārstniecības iestādēs;
- projekta iesniedzējs ir kapitālsabiedrība, kura ir noslēgusi līgumu ar pašvaldību par atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanu attiecīgajā administratīvajā teritorijā vai noslēgusi līgumu ar pakalpojumu saņēmēju par bīstamo atkritumu apsaimniekošanu, arī komersantu, kurš apsaimnieko Jūsu ārstniecības iestādes medicīniskos atkritumus

Paldies par uzmanību!

Kontaktpersona Vides ministrijā:

Ilze Doniņa

Ilze.Donina@vidm.gov.lv

T:67026515

Anda Stiebre

Anda.Stiebre@vidm.gov.lv

T:67026511